

INITIATIEF DELTAPLAN SCHOLEN

Door op de ingeslagen weg met schoolgebouwen

Door: Bouwstenen

Op 7 maart 2024 schakelen zo'n 50 mensen online in voor een update van het Bouwstenen-ontwikkelprogramma 'Deltaplan Scholen'. We kijken terug en vooruit. Marcel Slijkhuis, directeur vastgoedbedrijf gemeente Groningen: "We hebben nog niet bereikt wat we willen, maar als je niets doet weet je zeker dat je er niet komt." We gaan door op de ingeslagen weg.

"Het initiatief voor het Deltaplan Scholen werd genomen tijdens onze jaarbijeenkomst in december 2021", vertelt Ingrid de Moel, directeur Bouwstenen aan het begin van de bijeenkomst. "Er was veel frustratie over de kwaliteit van de gebouwen in het primair en voortgezet onderwijs. Meteen aan het begin was duidelijk

dat we het niet meer moeten hebben over de aan te pakken meters, maar over de belangen van 2,5 miljoen kinderen en de 250.000 leraren die de school als werkplek hebben. We beseften ook dat er op korte termijn geen structurele oplossing zou komen en we onderscheid zouden moeten maken tussen korte- en langetermijnoplossingen."

Onderscheid tussen korte en lange termijn

Alles in één pot

Op basis van dit besef is Bouwstenen in 2022 aan de slag gegaan. Allereerst met een onderzoek, dat werd uitge-

voerd door de Argumentenfabriek samen met alle betrokkenen bij de opgave, waaronder scholen, gemeenten, de PO-Raad, Bouwend Nederland, Techniek Nederland en het Ministerie van OCW. Centrale vraag was hoe allerlei bestaande specifieke uitkeringen (SPUKS), waaronder subsidies voor ventilatie en het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed (Dumava), snel kunnen worden ingezet om scholen meer integraal, gezond én duurzaam te maken. De conclusie: via het gemeentefonds of één grote SPUK. Dat vraagt iets van het Rijk (alles in één pot), maar ook iets van gemeenten (goed verantwoord).

Ook Rijk verantwoordelijk

Begin 2022 werd vaak gezegd dat onderwijshuisvesting een zaak is van gemeenten en scholen, maar dat is niet zo. Uit het onderzoek van Teekens

Karsten advocaten in opdracht van Bouwstenen, blijkt duidelijk wie in Nederland geacht wordt de pot met geld voor scholen te vullen, namelijk het Rijk. Die conclusie is breed gedeeld; ook met ministers, Kamerleden en in de media. Eind 2022 belandde de boodschap ook in een manifest van 21 partijen. Dat de boodschap ook bij politiek Den Haag was aangekomen, bleek uit de verkiezingsprogramma's eind 2023. "Het is belangrijk het Rijk gezamenlijk aan te spreken en Bouwstenen heeft daar de afgelopen tijd een belangrijke rol in gespeeld", aldus Yannick Methorst, beleidsadviseur Jeugd bij de VNG.

Verdubbeling van de kapitaallasten

Uitwerking overal anders

Begin 2023 hebben de gemeenten Almere, Enschede, Groningen, Haarlemmermeer en Rotterdam in Bouwstenen-verband gewerkt aan een voorstel richting Rijk hoe ze in de eigen gemeente de vernieuwingsopgave kunnen realiseren. Daarbij is ook uitgerekend hoeveel geld (per kind) daarvoor nodig is op basis van een door Marc van Leent ontwikkeld model en met gebruik van landelijke openbare kentallen. Ze hebben aangegeven wat ze zelf kunnen doen en hoeveel geld ze kunnen bijdragen, en wat ze concreet van het Rijk vragen. De uitwerking is per gemeente anders en afhankelijk van de specifieke situatie in de gemeente, en wat er al is geregeld via bijvoorbeeld het Integraal Huisvestingsplan of investeringsprogramma. Er was ook een belangrijke overeenkomst. Marcel Slijkhuis van de gemeente Groningen: "De opgave van de verduurzaming en de aanpak van de oude voorraad leidt eigenlijk overal tot een verdubbeling van de kapitaallasten."

Programma voor Den Haag

Ondertussen is in Den Haag de onderwijshuisvesting serieus opgepakt;

van 0,5 naar 9 fte. Ook wordt daar gewerkt aan een programmatische aanpak gericht op dataverzameling, vraag en aanbod en (regionale) organisatie. Mooi die aandacht, maar er zijn twijfels of dit vooruit helpt bij de toehoorders. En wat nog lijkt te ontbreken is een programma voor de invulling van de rijksverantwoordelijkheid. Wat vind het Rijk tegenwoordig 'normaal' en hoe willen ze in Den Haag de benodigde investering hiervoor inregelen en uitkeren?

Vasthouden aan kwaliteit

Teun van der Meulen, expert vastgoedontwikkeling bij gemeente Rotterdam: "Ik denk dat het goed is om het financiële verhaal te blijven volhouden en daarbij ook het kwalitatieve verhaal te blijven vertellen. De financiële randvoorwaarden hebben we nodig om kwaliteit te kunnen leveren. Ik denk ook dat het goed is om na te denken over hoe we de ministeries kunnen voeden. Om de programma's

meer te laten aansluiten op waar wij aan werken, zodat het kan versterken wat wij aan het doen zijn, in plaats van dat er een top-down-programma wordt uitgerold."

Lastige keuzes

De financiële lijn in combinatie met de kwaliteit die we willen leveren, kan leiden tot lastige keuzes; van een rechtszaak tegen het Rijk zoals op Curaçao of in Westerwolde, intensiever ruimtegebruik of het anders organiseren van het onderwijs. Met wat gemeenten noemen het 'ravijnjaar' en alle spanningen in de wereld, kunnen we in Nederland moeilijk alle ballen in de lucht houden. Teun van der Meulen merkt dat nu al in Rotterdam. "Nu de financiële situatie minder wordt, gaat het al snel over minder kwaliteit, minder investeren en temporiseren. Ik ben benieuwd hoe we daar uit komen."

Marcel Slijkhuis

Tijd goed gebruiken

Ook Marcel Slijkhuis is er niet zeker van dat het Rijk flink de portemonnee gaat trekken om het tij te keren. “Stel dat er in deze coalitieperiode geen enorme karren vol met geld naar gemeenten gaan. Laten we dan in ieder geval deze periode gebruiken om te zorgen dat VNG, OCW, BZK en gemeenten met elkaar in gesprek gaan, dezelfde taal gaan spreken en elkaar gaan begrijpen. Ik ben ook zeer terughoudend om vanuit het veld aan te geven dat onderwijshuisvesting goedkoper kan door bijvoorbeeld het gebruik te intensiveren. Dat is wat mij betreft niet per se kwaliteit.”

Wat is normaal?**Puntjes om op te pakken**

Martijn Geerts van scholengroep Unicoz ziet nog wel een verbeterpunt. “Er zou wat mij betreft meer aandacht mogen komen voor het aannamebeleid van scholen. Dat kan concurrentie tussen scholen verminderen en normatieve leegstand voorkomen.” Puntje voor Bouwstenen om samen met Geerts verder te onderzoeken. Zo zijn er ook nog een paar andere punten om uit te zoeken, zoals de (on)mogelijkheid voor standaardisering bij de bestaande voorraad gebouwen en de ruimtelijke inpassing van scholen in de bestaande stad.

Dit is het tempo

Henk Hoogland, afdelingsmanager Stadsbedrijf Almere, heeft aan het eind van de bijeenkomst nog een tip en een top. “Ik denk dat de dingen die we in Bouwstenen-verband doen echt

van betekenis zijn voor Nederland. We hebben de afgelopen twee jaar ook de vruchten gezien van de inspanning die we hebben gedaan. We zijn er nog lang niet, maar dit is misschien wel het tempo waar we ons toe moeten verhouden. Als je teveel drukt, wordt je als lastig ervaren. Dat willen we niet. We willen juist behulpzaam zijn en samen met het Rijk vooruit komen. Ik denk dat we op de goede weg zijn.”

Teun van der Meulen

**Meedoen?
Dat kan**

Graag zelfs.

**Samen komen we
beter vooruit.**

Houd ons op de hoogte van wat er lokaal speelt, van lastige keuzes en goede voorbeelden via nieuws@bouwstenen.nl

Doe mee in het netwerk onderwijshuisvesting voor scholen of gemeenten

